

Nationaal
Programma
**Heerlen
Noord**

hier start onze inhaalrace

TOEKOMSTPLAN

VOORWOORD

Voor u ligt het Toekomstplan van het Nationaal Programma Heerlen-Noord (NPHLN). Onderdeel van dit plan vormen de kaders van het eerste uitvoeringsprogramma 2022-2027.

Heerlen-Noord is een prachtig gebied met een rijke historie. Van kasteel Hoensbroek, het mooiste Kasteel van Nederland,¹ tot de Romeinse geschiedenis van de Brunssumerheide. Van kerken tot koempels. Van noeste arbeid tot bijzondere architectuur. Heerlen-Noord is een gebied met grote sociaaleconomische uitdagingen die voor Nederland van ongekeerde omvang zijn. De opkomst en neergang van de mijnindustrie had nergens zoveel invloed als in het gebied waar alle Heerlense steenkolenmijnen gevestigd waren: Heerlen-Noord. Door de jaren heen is er veel over Heerlen-Noord gezegd en geschreven. En niet bepaald positief. Hoge werkloosheid, lagere levensverwachting, armoede, slechte gezondheid, onveilige buurten, kansen-ongelijkheid en veel kinderen met taalachterstand. De problemen, die vaak van generatie op generatie ontstaan zijn, zijn niet op korte termijn of met een paar handelingen op te lossen. Wat nodig is, is een lange adem, langdurige samenwerkingen en het zetten van steeds weer kleine stappen voor duurzame en structurele oplossingen. Als we willen dat het voor de levenskansen van de volgende generatie niet meer uitmaakt of je in Heerlen-Noord opgroeit of elders in Nederland, zullen we met z'n allen moeten meedoen.

Met een krachtige samenwerking van bewoners, scholen, woningcorporaties, gemeente, Rijk, zorgverzekeraar, GGD, ondernemers en andere maatschappelijke organisaties uit het gebied kunnen we het tij keren. We investeren om Heerlen-Noord tot een gebied te maken waar je je kinderen wil laten opgroeien en het goed wonen, leven en werken is. Afgelopen periode hebben we hard gewerkt om een goede basis te leggen voor deze generatielange aanpak. Nu is het moment om daadwerkelijk aan de slag te gaan met bewoners, partners en alle betrokkenen. Het maakt mij trots dat we deze verbintenis met elkaar aangaan. Onze samenwerking is geen luxe, maar pure noodzaak. Elk kind verdient immers een gelijke kans op een succesvolle en gezonde toekomst, ongeacht waar diens wieg staat.

Burgemeester Roel Wever
Voorzitter van de Alliantie Nationaal Programma Heerlen-Noord

¹ Kasteel Hoensbroek is het allermooiste kasteel van Nederland, 6 juni 2022, <https://www.anwb.nl/nieuws/vrije-tijd/2022/juni/kasteel-hoensbroek-is-het-allermooiste-kasteel-van-nederland>

COLOFON

Het Toekomstplan 'HIER start onze inhaalrace' en de kaders voor het eerste uitvoeringsprogramma zijn opgesteld door het programmabureau NPHLN in opdracht van de alliantie van het Nationaal Programma Heerlen-Noord.

Alliantie Nationaal Programma Heerlen-Noord

Roel Wever, burgemeester van Heerlen (voorzitter), Barry Braeken (Weller, woningcorporatie), Nicole van Wolven-Jenniskens (Innovo, primair onderwijs) en Ron Bonekamp (SVOPL, voortgezet onderwijs), Wiro Gruisen (zorgverzekeraar CZ), Annelies Kroeskamp (rijksvertegenwoordiger), Maurice Cramers (ministerie van Binnenlandse Zaken), Jordy Clemens en Martin de Beer (gemeente Heerlen), Fons Bovens (GGD Zuid-Limburg), Ali Sabri (Politie Heerlen), Erik Hoesbergen (welzijnsgroep Heerlen), Wiel Herings (Rabobank), Arend Zwaga (WerkvoorHeerlen en Bovengrondse Vakschool), Dorothe van Rhenen (Peuteropvang Heerlen).

Met speciale dank aan:

Dennis Martens, Ankie Debije, Vincent Offermans, John Kikken, Nanny Demmers, Charlotte Prenen, Soheil Rodjan, Erna Burg, Ron Meyer
Heerlen 17 juni 2022

INHOUDS- OPGAVE

2	Colofon	
3	Voorwoord	
6	Inleiding: onze inhaalrace	
8	Hoofdstuk 2: urgentie	
	2.1 Situatieschets: Heerlen-Noord in vijf leefgebieden	9
	- Leren	9
	- Werken	10
	- Gezondheid	10
	- Wonen en openbare ruimte	11
	- Veiligheid	11
	2.2 Voorwaarden voor het slagen van het programma	12
	- Samenwerking in samenhang	12
	- Gebiedsgericht werken	13
	- Gemeenschapsversterking en bewonersbetrokkenheid	13
14	Hoofdstuk 3: thema's	
	3.1 Talenontwikkeling	15
	3.2 Werken en bestaanszekerheid	16
	3.3 Gezondheid en leefomgeving	17
	3.4 Leefbaarheid en veiligheid	19
20	Hoofdstuk 4: thema's, doelen, interventies en resultaten	
	4.1 Inleiding	21
	Thema 1: Talentontwikkeling	21
	Thema 2: Werk en bestaanszekerheid	21
	Thema 3: Gezondheid en leefomgeving	21
	Thema 4: Leefbaarheid en veiligheid	21
28	Monitoring NPHLN	

INLEIDING

ONZE INHAALRACE

“Geen stad in Nederland viel zo snel zo diep als Heerlen.

De hoogste dichtheid aan bontjassen in de jaren vijftig, de grootste armoede twintig jaar later.”

Marcia Luyten in ‘Het geluk van Limburg’ (2015)

Wie in Heerlen-Noord opgroeit, heeft niet dezelfde kansen als in de rest van Nederland. Armoede, vaak van generatie op generatie, heeft de levenskansen, bestaanszekerheid en gezondheid van tienduizenden Heerlenaren aangetast. Het is in Heerlen-Noord simpelweg moeilijker om gezond op te groeien, een goede woning te vinden, goede onderwijsresultaten te boeken en een goed betaalde baan te vinden. Er is echter ook veel om trots op zijn. Zoals een indrukwekkende geschiedenis, veerkrachtige bewoners en vastberaden maatschappelijke organisaties. Die trots vormt de brandstof voor onze inhaalrace. Geen sprint maar een marathon. Een marathon die we met z’n allen zullen moeten afleggen, zodat het voor de toekomstige generaties niet meer uitmaakt waar ze opgroeien: in Heerlen-Noord of elders in het land.

Daarom is het Nationaal Programma Heerlen-Noord (NPHLN) in het leven geroepen.

Het NPHLN vergt een onderscheidende aanpak: volbranie en desnoods buiten de geijkte kaders een generatielang samenwerken, structureel zichtbaar zijn en bijzondere samenwerkingsverbanden aangaan. Als de aanpak hier werkt, zal dat niet alleen in Heerlen-Noord het verschil maken, maar ook ver voorbij de stadsgrenzen. In het NPHLN werken we integraal, dat wil zeggen over en door vijf leefgebieden heen: werken, wonen, leren, gezondheid en veiligheid. De vijf leefgebieden zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en als alliantie benaderen we de opgaves in samenhang.

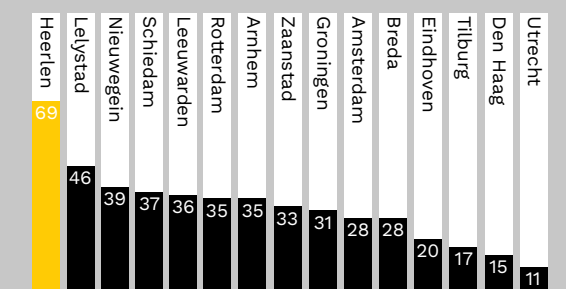
De opgave van het NPHLN raakt niet alleen Heerlen-Noord, maar de hele stad en streek.

In Heerlen-Noord woont 69 procent van de huishoudens van Heerlen en 24 procent van de huishoudens van Parkstad (de voormalige Oostelijke Mijnstreek). NPHLN is het vijfde gebied in absoluut inwonersaantal en het grootste in verhouding tot het aantal inwoners in de gemeente. Onze inhaalrace is daarmee per definitie van fundamenteel belang voor de hele stad en (mijn)streek. Samenwerking in stad, streek en land zijn daarom van groot belang.

In Heerlen-Noord beginnen we niet helemaal opnieuw. En dat is maar goed ook. We bouwen voort op een bijzondere geschiedenis met een uniek karakter en dito sociale cohesie in de verschillende buurten van Heerlen-Noord. En we bouwen door op alle positieve veranderingen in Heerlen-Noord waar de bewoners en de stad al met zo veel energie aan gewerkt hebben.

De alliantie NPHLN pakt uitdagingen in het gebied samen aan met de gemeenschap op basis van eigenwaarde en trots. We zetten de schijnwerpers op wat reeds goed is en maken beter wat nog niet goed genoeg is.

Aandeel huishoudens op het totaal

Nederland

Zuid Limburg

Parkstad-Limburg

Heerlen

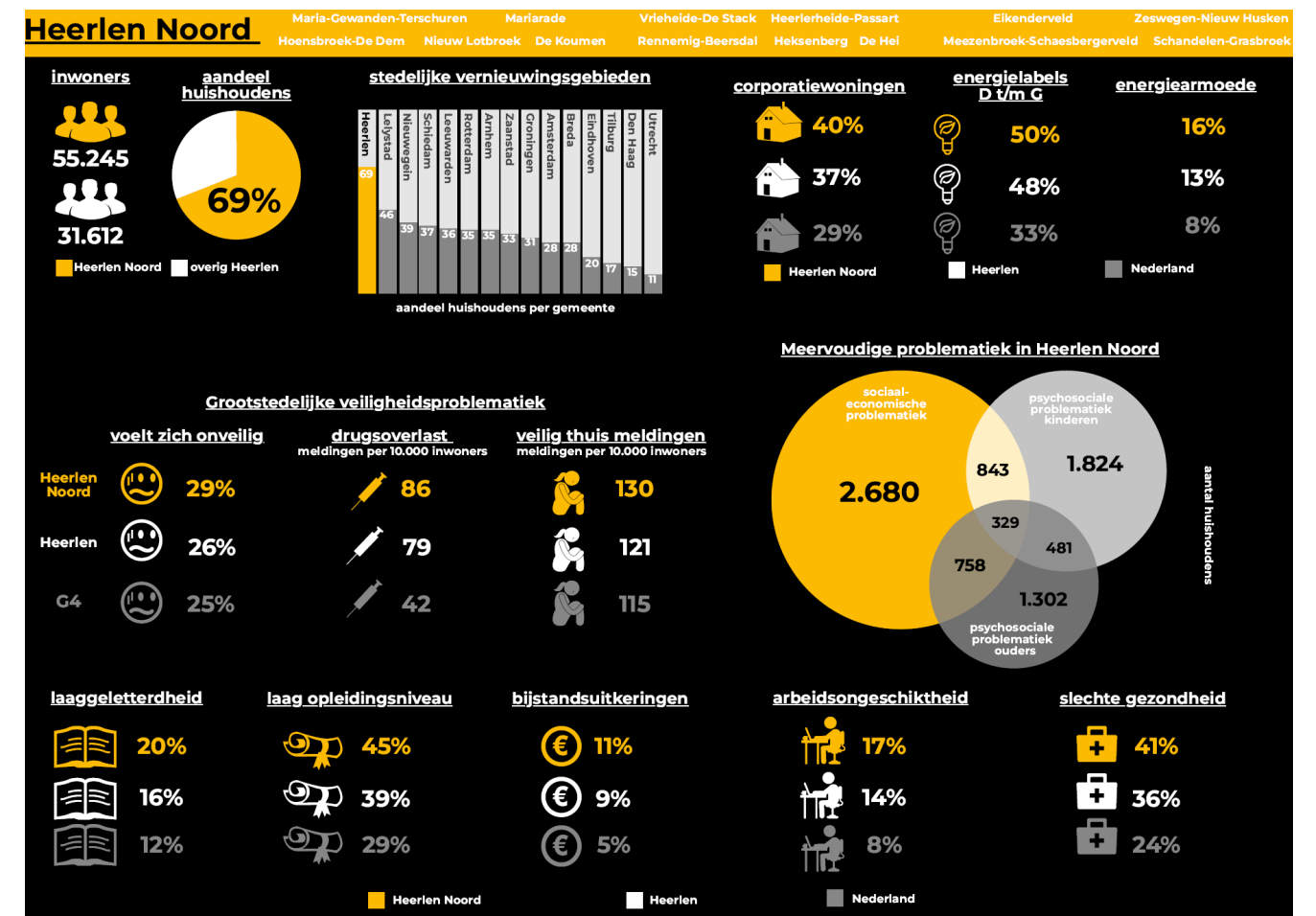
Heerlen-Noord

hier BOUWEN WE AAN HEERLEN-NOORD

HOOFDSTUK 2

URGENTIE

De afgelopen decennia is veel geïnvesteerd in het wegwerken van sociale, economische en gezondheidsachterstanden in Heerlen-Noord. Ook is er ingezet op het verbeteren van de woon- en leefomgeving. Dit heeft zeker effect gehad, maar toch zijn de verschillen tussen Heerlen-Noord en Heerlen-Zuid en de rest van Nederland nog steeds groot. Al jaren is Heerlen-Noord aanvoerder van de ‘verkeerde’ lijstjes. Ongeveer 10.000 mensen in Heerlen-Noord leven volgens de Leefbaarometer² in een zeer zwakke leefbare omgeving, dit is een op de vijf inwoners van het gehele gebied. De coronacrisis openbaarde en vergrootte de ongelijkheden in kwetsbare gebieden als Heerlen-Noord.

2.1 Situatieschets: Heerlen-Noord in vijf leefgebieden

De situatie in Heerlen-Noord schetsen we langs de vijf leefgebieden leren, werken, gezondheid, wonen en veiligheid.

Leren

In Heerlen-Noord is de laaggeletterdheid 20 procent, in Nederland is dit gemiddelde 12 procent. Met name achterstanden op het gebied van taal maken dat leerlingen veel minder goed zijn voorbereid op hun rol als burger, ouder en werknemer. Onderwijs is de sleutel voor de ontwikkeling van een kind en van een samenleving. Een kind dat goed onderwijs krijgt, krijgt kansen voor de toekomst. In Heerlen neemt echter 54 procent van de kinderen deel aan de voor- of vroegschoolse voorziening, in de rest van Nederland is dit gemiddeld bijna 90 procent. 4,6 procent van de leerlingen verlaat school vroegtijdig, ten opzichte van 1,9 procent landelijk. Het aandeel kinderen met een verwachte onderwijsachterstand in Heerlen-Noord is 32 procent, landelijk is dit 15 procent.

² Leefbaarometer 2020, ‘Leefbaarheid in Nederland 2020; een analyse op basis van de Leefbaarometer 3.0’ opgesteld. De minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening heeft dit rapport met een brief op 14 april 2022 aan de Tweede Kamer aangeboden, <https://www.leefbaarometer.nl/home.php>

Werk

In veel gezinnen in Heerlen-Noord groeien kinderen op in een omgeving waar inkomen via werk niet altijd centraal staat. Al generaties lang bestaat er in deze gezinnen een afstand tot de arbeidsmarkt en ontbreekt het perspectief op loopbaan en werk. In Heerlen-Noord heeft 17 procent van de huishoudens schuldenproblematiek, in Nederland is dit 8 procent. Heerlen heeft daarnaast een zesde positie op de lijst van lage inkomens van Nederlandse gemeenten. De bedrijvigheid en werkgelegenheid neemt toe, terwijl in Heerlen-Noord een hoger aandeel van de bewoners een uitkering als voornaamste inkomstenbron heeft. In Heerlen-Noord is de netto arbeidsparticipatie, het aandeel werkzame beroepsbevolking, 57 procent, in Nederland ligt dit percentage op 69 procent. De bijstandsdichtheid in Heerlen ligt op één van de hoogste niveaus van alle Nederlandse gemeenten. In Heerlen heeft 9 procent van de huishoudens een inkomen via een bijstandsuitkering ten opzichte van 5,1 procent gemiddeld in Nederland. Met dit aandeel staat Heerlen al jaren in de top 5 van gemeenten met het hoogste aandeel huishoudens in de bijstand in Nederland, in Heerlen-Noord ligt dit percentage zelfs op 11 procent. Van de jongeren tussen 15 en 27 jaar in Heerlen heeft 13 procent geen uitkering, geen opleiding en geen werk, landelijk ligt dit percentage op 9 procent. Deze jongeren zijn ‘buiten beeld’, wat het lastig maakt om ze te bereiken.

Gezondheid

De levensverwachting in Heerlen-Noord ligt zes jaar lager dan in andere delen van de stad, streek en land. In Heerlen-Noord geeft 41 procent van de volwassenen aan een slechte gezondheid te ervaren. Dit percentage ligt aanzienlijk hoger dan de 24 procent landelijk. Een factor die op langere termijn doorwerkt in de gezondheid van kinderen, is het geboortegewicht. Het aandeel levend geboren baby's met een geboortegewicht dat onder de 2500 gram ligt, is twee keer hoger in Heerlen-Noord dan in de rest van Nederland. Een meer ongezonde leefstijl met een hoger aandeel rokers, overmatig drinken, weinig lichaamsbeweging komt voor bij te veel inwoners van Heerlen-Noord³. Dit is bijvoorbeeld te zien in de cijfers van mensen met overgewicht en obesitas in Heerlen-Noord. 65 procent van de inwoners van 18 jaar en ouder in Heerlen-Noord heeft overgewicht; 25,1 procent van de inwoners van Heerlen-Noord heeft obesitas, landelijk is dit 14,7 procent. Heerlen-Noord is tevens het duurste gebied in Nederland qua zorgkosten per inwoner.

Wonen en openbare ruimte

In Heerlen-Noord verkeren veel woningen in slechte conditie. Er is sprake van achterstallig onderhoud, geringe toegankelijkheid, leegstand en overlastpanden. 53 procent van de woningen in Heerlen-Noord zijn huurwoningen waarvan 40 procent corporatiewoningen en 13 procent particuliere huurwoningen.⁴ De gemiddelde WOZ-waarde van de woningen in Heerlen-Noord ligt met 135.000 euro fors lager dan de gemiddelde WOZ-waarde in Nederland van 290.000 euro.⁵ De kwaliteit van de woningen uitgedrukt in de toegekende energielabels laat zien dat in Heerlen-Noord 48 procent van de woningen een label D tot en met G. Landelijk ligt dit op 33 procent.⁶ De lage energielabels dragen bij aan het hoge percentage energiearmoede. In Heerlen-Noord ervaart 16 procent van de bewoners een vorm van energiearmoede, landelijk is dit 8 procent. Deze cijfers dateren bovendien nog van vóór de oorlog in Oekraïne en de mede daardoor stijgende energieprijzen. Naast de kwaliteit van de woning is de directe leefomgeving een belangrijke factor in het woongeluk en -plezier van bewoners. In Heerlen-Noord waarderen mensen de leefomgeving gemiddeld met het cijfer 6,4, in Nederland is dit gemiddeld een 7,6.

Veiligheid

Op het gebied van veiligheid ligt het aandeel inwoners dat zich onveilig voelt in de eigen buurt in Heerlen-Noord met 48 procent duidelijk hoger dan het landelijk gemiddelde van 14 procent. De laatste twee jaren stabiliseren de onveiligheidsgevoelens in Heerlen-Zuid terwijl in Heerlen-Noord deze cijfers alleen maar stijgen. Het gebrek aan veiligheid is onder andere terug te zien in de misdaadcijfers. Het aantal misdrijven in Heerlen-Noord is hoog: 22 per 1000 inwoners in Heerlen Noord versus 14 landelijk.⁷ Naast misdrijven dragen ook drugsoverlast en sociale overlast zoals burengerucht, overlast verwarde personen en jeugdoverlast, bij aan (on)veiligheidsgevoel. Die cijfers laten zien dat sociale overlast met 26 procent in Heerlen-Noord vaker speelt dan in de rest van het land, waar 12 procent van de inwoners sociale overlast ervaart. In bepaalde wijken is tevens de jeugdoverlast sterk toegenomen.

³ Dit is onder andere terug te zien in de gezondheidscijfers per wijk en buurt zoals gepubliceerd via rivm.nl. Ook op basis van de gezondheidsatlas Zuid-Limburg valt deze conclusie te staven.

⁴ <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/84799NED/table?dl=620A4>

⁵ <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/84799NED/table?dl=620A4>

⁶ www.parkstad.incijfers.nl

⁷ Op basis van data.politie.nl is een selectie van diverse misdrijven gekozen. Meer info via obi@heerlen.nl

2.2 Voorwaarden voor het slagen van het programma

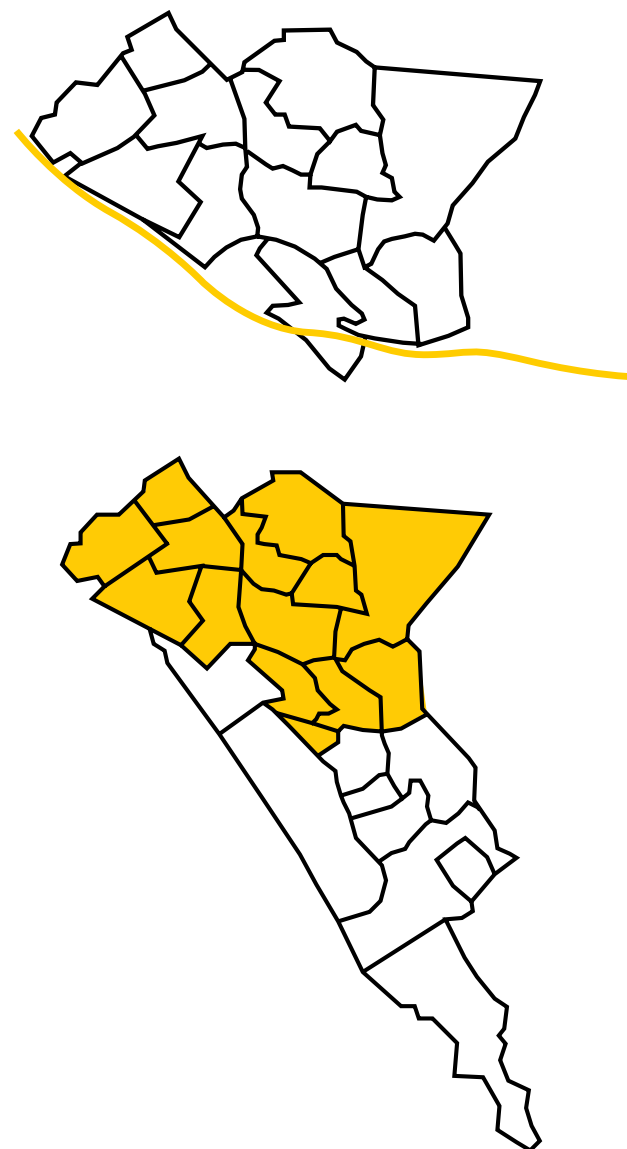
Om Heerlen-Noord in één generatie op het Nederlands gemiddelde niveau terecht te laten komen, is een generatielange aanpak nodig. Het NPHLN draagt die generatielange aanpak. In de Routekaart⁸ werden reeds onze **leidende principes** benoemd.

- We leren van het verleden
- We zien en benutten de kracht van Heerlen-Noord
- We betrekken de burgers
- We committeren ons aan een generatielange aanpak
- We werken integraal over en door de vijf leefgebieden heen
- We stellen doelen, nemen verantwoordelijkheid, werken samen en houden ons aan afspraken
- We werken vanuit ons verhaal

Onze leidende principes hebben we vertaald in drie cruciale voorwaarden: samenwerken in samenhang, gebiedsgericht werken en gemeenschapszin en bewonersbetrokkenheid.

Samenwerking in samenhang

Belangrijk voor het slagen van het programma is dat er samenhangend aan opgaven wordt gewerkt. We bezien de problemen in samenhang en werken via een langjarige en structurele aanpak. Doordat partners in de alliantie en daarmee partijen uit verschillende sectoren nauwer met elkaar samenwerken, kan er op een samenhangende manier naar vraagstukken worden gekeken. Voor een effectieve aanpak van de opgaven in het NPHLN committeren alle betrokken partijen zich voor een lange termijn aan het integraal samenwerken. Integraal werken in het NPHLN betekent dat partijen hun eigen taak zo goed mogelijk uitvoeren binnen de doelstellingen van het programma en waar nodig afstemmen met andere partijen. Het betekent verder kijken dan het eigen institutionele belang en de doelstellingen per sector. Alleen door samen te werken en niet te denken vanuit eigen verantwoordelijkheid en opdracht, maar ook vanuit maatschappelijke verantwoordelijkheid en mogelijkheden om bij te dragen aan oplossingen voor de uitdaging.

Gebiedsgericht werken

Het stedelijk vernieuwingsgebied Heerlen-Noord bestaat uit de stadsdelen Hoensbroek, Heerlerheide en een deel van Heerlen-stad. In het gebied zijn 14 te onderscheiden buurten. Het betreft alle buurten ten noorden van de spoorlijn plus Eikenderveld. De voormalige spoorwegkolonie Eikenderveld is de geografische uitzondering die de regel bevestigt.

Eikenderveld ligt geografisch weliswaar net aan de zuidelijke kant van het spoor, maar kent vergelijkbare uitdagingen op sociaal-economisch en maatschappelijk vlak.

In het NPHLN-gebied heeft elke buurt eigen kenmerken en sociale structuren. De algemene uitdagingen in het gebied Heerlen-Noord zijn vastgesteld, de opgaven per buurt zijn specifiek. Daarnaast zijn er in elke buurt op diverse manieren groepen bewoners, verenigingen en ondernemers actief. Het is belangrijk om op een passende manier vanuit het programma hierbij aan te sluiten. Gebiedsgericht, samenhangend en planmatig werken en sturen is noodzakelijk. Niet alles kan tegelijk worden aangepakt. Daarom richten we ons met specifieke subdoelstellingen op een beperkt aantal focusbuurten. De criteria om te komen tot zulke focusbuurten zijn:

- grotere fysieke en sociaal-maatschappelijke opgaven voor de bepaalde buurten;
- geografische spreiding over het stadsdeel Heerlen-Noord;
- buurtaanpak vanuit de prestatieafspraken over volkshuisvestingsopgaven tussen Gemeente Heerlen, woningcorporaties en huurdersbelangenorganisaties;
- lopende buurtgerichte aanpakken zoals bv de integrale wijkontwikkelingsplannen, de Regiodealprojecten, het Volkshuisvestingsfonds en integrale wijkaanpak van de zorg;

Op basis van deze criteria zijn voor het eerste uitvoeringsprogramma de Kasteelbuurt-Hoofdstraat-West (Hoensboek), Vrieheide-De Stack (Heerlerheide) en GMS Grasbroek-Musschemig-Schandelen (Heerlen-Stad) gekozen als focusbuurten.

Gemeenschapsversterking en bewonersbetrokkenheid

Er ligt een grote uitdaging om het programma van het gebied te maken. De inhaalslag van Heerlen-Noord kan alleen succesvol zijn als hij samen met bewoners plaatsvindt. Bewoners kennen hun eigen buurt vaak het best. Bewonersbetrokkenheid is maatwerk. Het programmabureau NPHLN werkt dwars door de leefgebieden en thema's aan bewonersbetrokkenheid. We maken bewonersbetrokkenheid daarom een actief, doorlopend, zorgvuldig en laagdrempelig onderdeel van de organisatie en uitvoering van het programma. Het is verweven met communicatie en de inhoudelijke doelstellingen. Met het NPHLN dragen we bij aan het versterken van de gemeenschapszin en sociale cohesie. Heerlen-Noord heeft een bijzondere geschiedenis en unieke gemeenschappen. De buurten zitten vol met potentiële parels: initiatieven, verhalen, markante gebouwen, projecten en mensen die het verdienen om onder de vlag van het programma verder uitvergroot te worden. Wij willen de mensen betrekken die nu nog onzichtbaar zijn en dus moeilijk bereikbaar zijn. Deze ambitie vergt beproefde én onorthodoxe methodes. We zetten onder andere in op het betrekken van mensen die reeds in contact zijn met bewoners die hun weg nog niet weten te vinden. Denk aan docenten, servicemonteurs, huisartsen, consultatiebureau-medewerkers en buurtvrijwilligers.

Komende jaren organiseren we initiatieven zoals burgerberaden om de democratie, sociale cohesie en bewonersbetrokkenheid te verbeteren. We geloven niet in één tovermiddel, maar in de samenhang van verschillende initiatieven. Ook hier geldt: we beginnen niet op nul. De alliantiepartners hebben op uiteenlopende manieren reeds medewerkers, huurders, ouders, docenten en andere bewoners betrokken.

In het volgende hoofdstuk worden de thema's beschreven waarop het NPHLN zich zal richten.

⁸ Route HLN, een routekaart voor een generatielange aanpak voor Heerlen-Noord, 11 oktober 2021, <https://www.heerlen.nl/gemeente-heerlen/routekaart-heerlen-noord.pdf>

HOOFDSTUK 3 THEMA'S

De geschetste context met bijbehorende cijfers onderbouwen de urgentie voor een programma met een grote ambitie met structurele en duurzame veranderingen. Deze verbeteringen vragen lef, kosten tijd en eisen gezamenlijke inzet van alle betrokkenen. We gaan deze verbeteringen realiseren door de leefgebieden Leren, Werken, Gezondheid, Wonen en Veiligheid in vier thema's te laten samenkomen.

3.1 Talentontwikkeling

We willen dat alle kinderen in Heerlen-Noord hun talenten kunnen ontwikkelen. Het aandeel kinderen met een verwachte achterstand in Heerlen-Noord is hoog, daarom zetten we met het NPHLN zo vroeg mogelijk in op een doorlopende leer- en leeflijn van kinderen. De eerste 1.000 dagen zijn namelijk van doorslaggevend belang in de ontwikkeling. Het programma Kansrijk van Start, dat zich richt op de zorg en ondersteuning aan kwetsbare gezinnen in deze periode, schept een uitstekende uitgangspositie om kwetsbare gezinnen te ondersteunen. Binnen dit programma draagt ieder van de ondersteunende partijen vanuit eigen expertise bij aan het voorkomen van ontwikkelingsachterstanden bij kinderen. Vanuit dit programma stimuleren we peuters en hun ouders extra tot deelname aan de voor- en vroegschoolse voorziening, zodat alle kinderen in Heerlen-Noord kansrijk van start kunnen. Een van de succesfactoren van een kansrijke start voor jonge kinderen is het betrekken van (aanstaande) ouders.

Taalontwikkeling, taalbeheersing en taalinzicht zijn essentiële onderdelen in de ontwikkeling van ieder kind en een noodzakelijke voorwaarde voor positieve onderwijsresultaten, vervolgstudie en kansen op de goed werk en bestaanszekerheid. Het aandeel laaggeletterden in Heerlen-Noord is groot: 20 procent, het landelijk gemiddelde betreft 12 procent. Een goede geletterdheid is cruciaal voor werk en bestaanszekerheid. Taalontwikkeling van kinderen draagt zo bij aan het verkleinen van het percentage laaggeletterdheid. Ook op het gebied van taalontwikkeling zijn de eerste jaren cruciaal. Kinderen leren taal niet vanzelf, daar moeten ze mee geholpen worden. Bewustwording rondom taal moet daarom vanaf de geboorte van kinderen bij ouders worden gestimuleerd. Daarom richten we richten ons binnen de voor- en vroegschoolse educatie primair op het verhogen van het taalniveau van jonge kinderen en het betrekken van hun ouders hierbij. Onderdeel van de doorlopende leer- en leeflijn is het versoepelen van de overstap van kinderen van de voor- of vroegschoolse voorziening naar het basisonderwijs. Via de knooppunten voorschool/po worden ouders begeleid in de overgang van voorschoolse voorziening naar de basisschool.

Naast het voorkomen van achterstanden van kinderen is de inzet op goed, passend onderwijs en brede talentontwikkeling een belangrijk onderdeel in het NPHLN. Om ervoor te zorgen dat alle leerlingen in Heerlen-Noord zichzelf ten volle kunnen ontplooiën wordt 5 uur extra onderwijstijd op alle 15 basisscholen en op meerdere voortgezet onderwijs scholen in Heerlen-Noord aangeboden. De brede talentontwikkeling in het basisonderwijs richt zich op talentontwikkeling in de brede zin en gezonde voeding en leefstijl. Daarnaast worden alle kinderen, met hun ouders, die dit nodig hebben in de stap van het basis- naar het voortgezet onderwijs ondersteund door één vaste begeleider vanuit het voortgezet onderwijs. Dit gebeurt vaak door de schoolmaatschappelijk werker, die vanaf april van het overstapjaar samen met de intern begeleider van de basisschoolleerling en ouders begeleidt bij praktische en opvoedkundige zaken die van invloed zijn op de kwaliteit van de overstap. We streven naar een stijging van het aantal kinderen dat een opleidingsniveau op de middelbare school volgt dat bij hun capaciteiten past én dit opleidingsniveau daadwerkelijk afrondt.

De verrijkte onderwijstijd in het voortgezet onderwijs, gericht op leerlingen in de onderbouw, richt zich met name op talentontwikkeling en loopbaan oriëntatie. We zetten tevens in op het inhalen van de door corona opgelopen achterstanden. De activiteiten binnen de Rijke Schooldag worden uitgevoerd door bevoegde partijen van buitenaf, zodat de school zich op de pedagogische en didactische taken kan concentreren.

² Leefbaarometer 2020, 'Leefbaarheid in Nederland 2020; een analyse op basis van de Leefbaarometer 3.0' opgesteld. De minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening heeft dit rapport met een brief op 14 april 2022 aan de Tweede Kamer aangeboden, <https://www.leefbaarometer.nl/home.php>

3.2 Werk en bestaanszekerheid

Jongeren en jonge ouders (aan werk) helpen op de arbeidsmarkt om zo bestaanszekerheid te creëren, dat is een belangrijke ambitie van het NPHLN. Bedrijven staan te springen om vakmensen en deze vraag naar geschikt personeel zal de komende jaren alleen maar verder toenemen. Heerlen-Noord beschikt over een grote groep mensen met onbenut arbeidspotentieel en een groot aandeel in de bijstand. De in 2021 opgerichte Bovengrondse Vakschool (BVS) is een goed initiatief dat bijdraagt aan het begeleiden van mensen naar passend werk. De BVS is een plek voor iedereen die een vak wil leren, werk zoekt of werk biedt. Mensen naar passend werk leiden is een belangrijk doel, maar niet het enige doel. Het gaat ook om het structureel en duurzaam laten uitstromen van mensen (vanuit de bijstand) naar werk, inclusief het creëren van bestaanszekerheid. Daarom zullen werkgevers die zich aan de BVS verbinden zich committeren aan duurzame uitstroom. Continuïteit is hierin belangrijk: van bedrijven om te kunnen ondernemen en van werknemers om zichzelf (en hun gezin) te kunnen blijven voorzien in levensonderhoud. Dit willen we realiseren door extra inspanningen te leveren voor bewoners uit Heerlen-Noord en hen zodanig mobiliseren dat het evident is dat het overgrote percentage dat uit de bijstand geleid wordt uit Heerlen-Noord komt. We beogen daarmee niet alleen dat het absolute aantal mensen in de bijstand afneemt, maar ook dat het aandeel mensen in de bijstand (nu 76 procent Noord, 24 procent Zuid) in een beter evenwicht wordt gebracht (aandeel huishoudens: 69 procent in Noord, 31 procent in Zuid).

Een derde van de mensen in armoede heeft een baan. Werk alleen is helaas geen garantie voor bestaanszekerheid.⁹ We willen af van de situatie van werkenden die toch in armoede leven. Mensen die kunnen en willen werken moeten een baan kunnen krijgen met een fatsoenlijk inkomen, dat hen in staat stelt om als gezin uit de armoede te klimmen. We zetten daarom in op het creëren van baangaranties met bestaanszekerheid, om jongeren in Heerlen-Noord perspectief te bieden, ze een belofte te doen, te laten zien dat bedrijven op ze staan te wachten. Gezien het grote aantal voortijdig schoolverlaters met name in deze categorie kan een baangarantie met bestaanszekerheid zo ook leiden tot het verminderen van vervroegde uitval. De gemeente levert een goed voorbeeld in het bestrijden van werkende armoede door medewerkers die voor haar werken, in dienst of ingehuurd, minstens 14 euro per uur te (laten) betalen. Dat is wat nodig is om niet in werkende armoede te verkeren (60 procent van het mediane inkomen, in lijn met de Europese Richtlijn).¹⁰ De beroepen waar dit voor geldt (zoals schoonmaak, beveiliging, catering), zijn vaak de beroepen van de werkende armen in Heerlen-Noord. Wie de levenskansen en gezondheid van de kinderen in Heerlen-Noord wil verbeteren, kan niet wegstijgen van werkende armoede waarmee hun ouders geconfronteerd worden. De alliantieleden streven het goede voorbeeld van de gemeente na. Ook op deze manier werkt de alliantie aan de bestaanszekerheid van mensen in Heerlen-Noord.

3.3 Gezondheid en leefomgeving

In Heerlen-Noord staan veel van de gezondheidsindicatoren op rood. In Heerlen-Noord leven veel bewoners zes jaar korter dan in Heerlen-Zuid. De uitdagingen op het gebied van gezondheid in Heerlen-Noord zijn reusachtig groot. Niet voor niets heeft de grootste zorgverzekeraar CZ jaarlijks 25 miljoen euro aan zogenaamd ‘onverklaarbare zorgkosten’ in Heerlen-Noord.

Gezond word je nooit alleen. De tijd waarin gezondheid als louter en alleen een individuele verantwoordelijkheid werd gezien, ligt gelukkig achter ons. Wat kan een kind er immers aan doen dat het opgroeit in ongezonde woning in een relatief onveilige buurt met ouders met een laag inkomen? Wie de gezondheid van de volgende generatie fundamenteel wil verbeteren, dient de hele leefomgeving aan te pakken. We verstevigen, versnellen en verruimen beproefde interventies. We richten ons hierbij bovenal op interventies ten behoeve van het allerjongste kind. We brengen partijen samen om gezamenlijk te komen tot een voor Heerlen-Noord werkende lijst van effectieve interventies. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het vergroten van het aantal kinderen dat jaarlijks naar de tandarts gaat, het gezonder maken van de leefwijze van (aanstaande) ouders, flexibeler inzet van kraamzorg, het uitbreiden van het aantal contactmomenten in de Sijpruitcafé's, leefstijlinterventies van (aanstaande) ouders, het verankeren en verruimen van schoolzwemmen en het gebruiken van digitale middelen waarmee een gezonde levensstijl gestimuleerd kan worden. De alliantie van het NPHLN heeft hierin een aanjagende en faciliterende rol. We vervullen een rol als proeftuin voor de stad, de streek en de overige vijftien gebieden in het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV). In ons eigen programma zorgen we ervoor dat dwars door bestaande structuren partners open met elkaar in gesprek gaan, voor- en nadelen afwegen en experimenteren met nieuwe vormen van samenwerken. Via de nadrukkelijke aandacht voor een doorlopende leer- en leeflijn richten we ons bovenal op het verbeteren van de gezondheid van onze kinderen.

⁹ Nederland heeft 220.000 werkende armen, NOS, <https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2399625-nederland-heeft-220-000-werkende-armen-moest-kiezen-welk-kind-kan-sporten>

¹⁰ <https://www.europarl.europa.eu/news/nl/press-room/20210204IPR97115/minimumloon-als-oplossing-voor-ongelijkheid-en-armoede-onder-werkenden>

Voor kinderen is aandacht voor gezondheid een belangrijk onderdeel van de verrijkte schooldag. Voeding, beweging, maar ook leefstijl en sociale weerbaarheid zijn vaste onderdelen binnen het dagprogramma van de verrijkte schooldagen. Scholen maken daarbij gebruik van de verschillende concepten die er zijn, zoals de Gezonde School en de Gezonde Basisschool van de Toekomst. Alle scholen geven daarmee invulling aan onderdelen van een Gezonde School. We werken toe naar een ‘basispakket’ waarin onderdelen komen te staan die alle scholen toepassen. Daarnaast is er ruimte voor maatwerk, waarbij scholen kunnen kiezen welke onderdelen ze willen implementeren. Ook in het aanbieden van verrijkte schooldagen fungeert Heerlen-Noord als proeftuin. Goede monitoring en de wil om van elkaars ervaringen te leren zijn essentieel.

Als een kind verrijkt onderwijs krijgt, maar in een schimmelwoning woont, bestaat het risico dat de vooruitgang op bijvoorbeeld gezondheidsgebied weer teniet gedaan wordt. We zetten met het programma in op een passende en gezonde woning voor iedereen in Heerlen-Noord. Door de woningvoorraad aan te pakken en te werken aan een aantrekkelijke en gezonde fysieke leefomgeving keren we het tij. De ervaring en kennis van bewoners is hierbij onmisbaar. We zorgen voor genoeg betaalbare woningen die veilig, gezond en prettig zijn om in te leven. We hebben hierbij een flinke slag te maken in het in orde maken van de huidige woningvoorraad. We doen een aanvulling op wat de gemeente en corporaties vanuit hun reguliere taken al doen. Er gelden enkele algemene uitgangspunten bij renovatie en verduurzaming van de woonopgave:

- de woonlasten blijven of worden zo laag mogelijk.
- als er gekozen wordt voor méér evenwicht in prijscategorieën dan geldt de filosofie: mengen zonder te verdringen.
- we leren in menig opzicht van het verleden: waardevol historisch karakter of erfgoed blijft behouden en wordt gekoesterd.

De kwaliteit van de leefomgeving heeft grote invloed op de gezondheid en het welbevinden van mensen. De betekenis, de functionaliteit en de uitstraling van de leefomgeving (waaronder ook de openbare ruimte) bepalen in belangrijke mate of mensen zich goed voelen en er graag willen wonen en verblijven. Uit buurtonderzoek weten we dat veel bewoners snakken naar een minder kille, stenige en verloederde leefomgeving. Meer groen en een hogere kwaliteit van de fysieke ruimte dragen bij aan een gezonde leefomgeving. Het ‘ontwerp’ van Heerlen-Noord ontstond gedurende de mijnindustrie, maar na de sluiting van de mijnen is er een prachtig gebied ontstaan met ongelooflijk veel onbenut potentieel. Weinig Heerlenaren weten dat de afstand van het Maankwartier naar het groevegebied met zwemwater aan de rand van Nationaal Park de Brunssummerheide amper twee kilometer is. De afstand van het Maankwartier naar de eerste wandelpaden die als verste uitlopers van de Brunssummerheide kunnen worden beschouwd, beslaat zelfs amper een paar honderd meter. Vergelijkbare potentie doet zich voor in andere delen van Heerlen-Noord, zoals rondom Kasteel Hoensbroek en de Droomvijver. Het is de hoogst tijd om de (recreatieve) parels van Heerlen-Noord voor bewoners en bezoekers toegankelijk te maken. De ‘ontsluiting’ van Heerlen-Noord kan helpen om de levenskansen, leefbaarheid en gezondheid in Heerlen-Noord te verbeteren.

3.4 Leefbaarheid en veiligheid

Veiligheid is een basisvoorwaarde voor een leefbaar Heerlen-Noord. Wie zich veilig voelt, durft initiatief te nemen. We streven een toekomst na waarin het rechte pad aantrekkelijker is dan criminaliteit. Ook daarom is genoeg goed werk met bestaanszekerheid van groot belang. Heerlen-Noord moet niet alleen objectief veilig zijn, maar mensen moeten zich ook veilig voelen. We kennen de risico-indicatoren en factoren die aantrekkelijk zijn voor ondermijnende criminaliteit: onder andere lage woningprijzen, lage inkomens en hoge werkloosheid. Ook nieuwe veiligheidsproblemen en risico’s vragen onze aandacht. Cybercrime en digitale criminaliteit zijn bijvoorbeeld uitdagingen waar we de komende jaren stevig mee aan de slag moeten. Criminelen zijn enorm innovatief en bedenken steeds weer nieuwe, creatieve manieren om misdaden te plegen.

We zetten ons met het programma in voor een veilige en leefbare stad voor iedereen door middel van de integrale aanpak ‘Sociaal Veilig’, een combinatie van een gebiedsgerichte en persoonsgerichte aanpak. De focus ligt daarbij op het terugdringen en voorkomen van criminaliteit en het verbeteren van de sociale veiligheid. Zichtbaar en betrokken ‘blauw’ op straat in de buurten die het hardst nodig hebben, is onmisbaar. Van politie tot boa’s. De overheid zal naast de goedwillenden moeten staan zodra dat nodig is. We proberen landelijke pilots en initiatieven als ‘Preventie met gezag’, brede preventie en het sociaaleconomische programma dat gestart wordt om ondermijnende preventie vanuit sociaaleconomische hoek te bestrijden naar NPHLN te halen. Ook steken we vol overtuiging onze hand op voor het in het landelijke coalitieakkoord genoemde uitgangspunt dat ‘afgepakt geld’ dat niet (fiscaal) verklaard kan worden zoveel mogelijk een publieke bestemming krijgt in buurten die het zwaarst lijden onder criminaliteit.

We zetten in op een sterke verbetering van de leefbaarheid en veiligheid van de wijken. Geluk en gezondheid van mensen staan steeds meer onder druk en mensen trekken zich terug achter hun eigen voordeur. We kunnen als alliantiepartners het verschil maken door onder andere de sociale cohesie in de buurten te vergroten. In buurten waar er een sterke sociale cohesie is hebben inwoners vertrouwen in de overheid en overheidsinstanties, is de fysieke omgeving in de wijk zo ingericht dat het bijdraagt aan veiligheid, hebben inwoners vertrouwen in elkaar en hebben zij een gevoel van lokale of gemeenschapsidentiteit. We richten ons tevens op het voorkomen, terugdringen en aanpakken van overlast in de directe woon-en leefomgeving. Hierdoor ervaren mensen minder sociale overlast, neemt het aantal incidenten af en voelen mensen zich prettiger en veiliger in de eigen buurt én gaan we ontwrichtende effecten van hardnekkige criminaliteit tegen die in buurten domineren.

Om de ontwrichtende effecten van hardnekkige criminaliteit in de buurten tegen te gaan, zetten we steviger in op de verschillende facetten van ondermijning. De gehele veiligheidsaanpak valt onder de exclusieve bevoegdheden van de burgemeester, de politie en de officier van justitie. We gaan de komende jaren ondermijning hard aanpakken, zowel preventief (het weerbaar maken van burgers) als repressief. Binnen deze aanpak ondermijning richten we ons op vier prioriteiten: drugs (productie en groot- en kleinschalige handel), vastgoed (misbruik/fraude), witwassen en jeugdcriminaliteit.

We kiezen ervoor om vooral in de aanpak te experimenteren en de randjes op te zoeken. In de aanpak combineren we repressieve en preventieve maatregelen en interventies en richten we ons op de jeugd. We stellen duidelijke grenzen en bieden perspectief. De prioriteiten en keuzes zijn niet in beton gegoten. Pionieren betekent immers ook van koers kunnen wijzigen. Evenals flexibel kunnen reageren op ontwikkelingen en nieuwe fenomenen in de criminele wereld.

HOOFDSTUK 4

THEMA'S, DOELEN, INTERVENTIES EN RESULTATEN

4.1 Inleiding

Het Nationaal Programma Heerlen-Noord heeft voor het 25 jaren programma de volgende ambitie:

‘De volgende generatie jeugd groeit gezonder op, heeft betere ontwikkelkansen, heeft meer werkperspectief en een fijnere leef- en woonomgeving. We groeien met Heerlen-Noord naar het Nederlands gemiddelde.’

We willen dat Heerlen-Noord in één generatie op het Nederlands gemiddelde niveau terechtkomt. Aangezien we in Heerlen-Noord van heel ver komen, is de ambitie ‘gemiddeld’ niet bescheiden, maar juist ongelooflijk ambitieus. Die reusachtige ambitie vergt een generatielange aanpak waarin alle leefgebieden onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. In het NPHLN zetten we met de vijf leefgebieden in op vier thema's, met bijbehorende doelstellingen. De thema's en doelen onderbouwen de ambitie, sluiten aan bij de urgentie en passen bij het programma met een looptijd van 25 jaar. Elke vijf jaar worden in het uitvoeringsprogramma voor die periode de accenten, interventies en resultaten in de uitwerking verdiept of verbreed. Alle thema's en doelen van het NPHLN zijn met elkaar verbonden. Bij elk doel is aangegeven welke leefgebieden een belangrijke rol hebben. L=leren, We=werken, G=gezondheid, Wo=wonen, V=veiligheid. De thema's met doelstellingen zijn als volgt:

Thema 1

Doelen

- A) Ieder kind in Heerlen-Noord (-9 mnd tot 2 jaar) gaat kansrijk van start.
- B) Ieder kind kan gebruik maken van een intensief en passend taal- en ontwikkelaanbod zodat het aandeel laaggeletterdheid daalt naar het landelijk gemiddelde.
- C) Alle kinderen en jongeren in Heerlen-Noord kunnen hun talenten ontwikkelen in verrijkt onderwijs, zodat het aantal kinderen dat passend onderwijs volgt en afrondt naar het landelijke gemiddelde groeit.

Thema 2

Doelen

- A) Het aandeel mensen in de bijstand in Heerlen-Noord daalt naar het landelijk gemiddelde.
- B) Het aandeel werkende armen in Heerlen-Noord daalt naar het landelijk gemiddelde.

Thema 3

Doelen

- A) Ouders/verzorgers zijn veerkrachtig in staat hun kinderen gezond te laten opgroeien
- B) Het aandeel kinderen en jongeren in Heerlen Noord dat zich mentaal en fysiek gezond voelt, groeit naar het Nederlands gemiddelde.
- C) Het aandeel bewoners woonachtig in een passende, duurzame en betaalbare woning groeit naar het landelijk gemiddelde.
- D) De fysieke inrichting van Heerlen-Noord draagt bij aan gezonde leefomgeving

Thema 4

Doelen

- A) Het aandeel bewoners woonachtig in een sociaal veilige buurt stijgt naar het landelijk gemiddelde.
- B) Bewoners zijn weerbaar tegen georganiseerde en ondermijnende criminaliteit.
- C) Bewoners zijn trots op hun buurt, de leefbaarheid stijgt naar het landelijk gemiddelde.

NATIONAAL PROGRAMMA HEERLEN -NOORD (NHPLN)

TALENTONTWIKKELING

Doel (25 jaar)	Mogelijke interventie	Beoogd (2027)
Ieder kind (-9 maanden tot 2 jaar) in Heerlen-Noord gaat kansrijk van start.	- Stimuleren van peuters naar voor- en vroeg-schoolse educatie (vve) - Positioneren en uitbreiden Sjspruitcafé's - Inzet plusfunctionarissen en/of gezinscoaches - Positioneren huisartsen	In 2027 maakt 62 procent van de peuters in Heerlen-Noord gebruik van een voorschoolse voorziening voor vijf dagdelen per week. Nu is dat in Heerlen-Noord 54 procent, landelijk ligt dit percentage op 90 procent
Ieder kind kan gebruik maken van een intensief en passend taal- en ontwikkelaanbod zodat het aandeel laaggeletterdheid (20 procent) daalt naar het landelijk gemiddelde (12 procent)	- Taaltrein voor alle 4-jarigen en hun ouders - Betrekken van ouders bij vve-lessen - Informeren van scholen door intensiveren samenwerkingen	We keren de trend. Het taalniveau van kinderen die starten op de basisschool stijgt.
Alle kinderen en jongeren in Heerlen-Noord kunnen hun talenten ontwikkelen via verrijkt onderwijs. Het aantal kinderen dat een opleiding volgt die past bij hun mogelijkheden en die opleiding ook afrondt, is naar het gemiddelde in Nederland gestegen.	- Rijke Schooldag voor primair, voortgezet en speciaal onderwijs - Begeleiden van kinderen bij overstap naar voortgezet onderwijs en andere initiatieven die de doorlopende leer- en leeflijn versterken - Inzet van initiatieven zoals het Leerorkest Nederland	Het aantal kinderen met verrijkt onderwijs is verdrievoudigd. Er zijn nieuwe initiatieven met muziek, sport, bewegen en gezondheid opgezet. Het aantal kinderen dat een opleiding volgt die past bij hun mogelijkheden en de opleiding ook afrondt, is gestegen.

WERK EN BESTAANSZEKERHEID

Doel (25 jaar)	Mogelijke interventie	Beoogd (2027)
Het aandeel mensen in de bijstand in Heerlen-Noord daalt naar het landelijk gemiddelde.	- Monitoring duurzaamheid uitstroom - Extra inspanningen/mobiliseren bewoners in Heerlen-Noord tot toetreden arbeidsmarkt - Baan(garantie)akkoorden tussen werkgevers, sectoren, gemeente, scholen en Bovengrondse Vakschool (BVS). - Aansluiting van bedrijven bij (de ambities van) NPHLN	We zijn een voorloper op het vlak van kennis over duurzame instroom en we handelen daarnaar voor wat betreft inspanningen en middelen. Het aandeel mensen in de bijstand woonachtig in Heerlen-Noord is gedaald De eerste baan(garantie)akkoorden zijn gesloten met werkgevers, sectoren, gemeente, scholen BVS.
Het aandeel werkende armen in Heerlen-Noord daalt naar het landelijk gemiddelde	- Organiseren van stage- en leerwerkplekken met baangaranties - Bedrijven en instellingen volgen het voorbeeld van de gemeente op het vlak van leefbaar loon (ongeacht in dienst of inhuur) - Vergroten van het aantal uren van mensen in werkende armoede met deeltijdbanen	Er is een leefbaar loon-alliantie van bedrijven en organisaties ontstaan die het voorbeeld van de gemeente volgt.

GEZOND EN LEEFOMGEVING

Doel (25 jaar)	Mogelijke interventie	Beoogd (2027)
Ouders/verzorgers zijn veerkrachtig in staat hun kinderen gezond te laten opgroeien	- Interventies op de allereerste jaren verstevigen en uitbreiden - Uitbreiden 'Nu niet Zwanger' methodiek en aanbod 'Centering Pregnancy' - Beter bereiken van zwangere vrouwen door verloskundige (oa via huisartsen) - Experimenteren met het uitbreiden kraamzorg en het afschaffen van de eigen bijdrage	In 2027 heeft ieder kwetsbaar gezin een gezinscoach die helpt en ondersteunt bij de opvoeding. In 2027 is het aantal zwangere vrouwen dat gebruik maakt van de verloskundige en kraamzorg gestegen.
Het aandeel kinderen en jongeren in Heerlen Noord dat zich mentaal en fysiek gezond voelt, groeit naar het Nederlands gemiddelde.	- 'Basispakket' gezondheid in Rijke Schooldag - Onderzoeken (her)introductie kindertandarts - Onder andere het schoolzwemmen onderdeel maken van de Rijke Schooldag - Betrekken van ouders op het gebied van gezondheidsbevordering	Alle scholen in het primair onderwijs, speciaal onderwijs en voorschoolse voorzieningen in Heerlen-Noord bieden het 'basispakket' gezondheid aan. Op het vlak van gezondheid en welbevinden is er een goede overgang van primair naar voortgezet onderwijs georganiseerd. Het aandeel kinderen dat niet jaarlijks naar de tandarts gaat, is gedaald naar het huidige Heerlense gemiddelde: 27 procent (het gemiddelde in Heerlen-Noord is 33 procent in 2022, het gemiddelde in Heerlen is 27 procent in 2022).

GEZOND EN LEEFOMGEVING (VERVOLG)

Doel (25 jaar)	Mogelijke interventie	Beoogd (2027)
Het aandeel bewoners woonachtig in een passende, duurzame en betaalbare woning groeit naar het landelijk gemiddelde.	-Aanpak woonopgave intensiveren en versnellen - Onderzoek in hoeverre de energierekening onderdeel kan uitmaken van de door corporatie geïnde huur (met lagere woonlasten en minder schulden als ambitie) - Actief betrekken van huurders bij renovatie en verduurzaming - Experimenteren met huurders- en bewonersbetrokkenheid	In 2027 zijn (of is begonnen met) 2.500 woningen aangepakt en verbeterd. Dit gaat om renovatie, verduurzaming, sloop-nieuwbouw en verwerving van bestaand (slecht) particulier bezit ('inponden' en verbeteren). Daarbij vormen de hoogte van de woonlasten en behoud van het erfgoed/karakter van de buurt belangrijke criteria. In 2027 is het aandeel woningen met een laag energielabel gedaald van met 5%. Met de huidige cijfers betekent dit dat het percentage daalt van 48% naar 43%. Landelijk is dit momenteel 33%. Als versnelling mogelijk is, passen we die versnelling toe. Huurders en bewoners zijn betrokken bij alle renovatie- en verduurzamingsinitiatieven.
De fysieke inrichting van Heerlen-Noord draagt bij aan een gezonde leefomgeving	- Vervangen van hekken naar hagen bij maatschappelijke instellingen - Activiteiten uit het pakket 'Groen samen Doen'. - Herinrichting fysieke ruimte met betrokkenheid bewoners. - Ontsluiting groene parels, oa groevegebied, Brunssummerheide	Het aantal projecten wat met en door bewoners gerealiseerd is om hun woon- en leefomgeving te vergroenen, is toegenomen.

LEEFBAARHEID EN VEILIGHEID

Doel (25 jaar)	Mogelijke interventie	Beoogd (2027)
Het aandeel bewoners woonachtig in een sociaal veilige buurt stijgt naar het landelijk gemiddelde.	- Uitbreiden 'Sociaal Veilig' - Inzet miniflexteam-acties en doorbraakmethode - Buurtbemiddeling beschikbaar maken voor heel Heerlen-Noord - Vergroten van inzet en zichtbaarheid van boa;s en politie - 'Afgepakt geld' uit criminaliteit wordt ingezet in de buurten die het meest lijden onder criminaliteit (landelijk programma)	Het aantal boa's is uitgebreid en de zichtbare aanwezigheid van blauw op straat in (de focusbuurten in) Heerlen-Noord is vergroot. Het subjectieve onveiligheidsgevoel van bewoners in Heerlen-Noord is gedaald van 47 procent naar 42 procent. Landelijk is dit 14 procent. De objectieve veiligheid in Heerlen-Noord is verbeterd door een afname van de criminaliteitscijfers.
Bewoners zijn weerbaar tegen georganiseerde en ondermijnende criminaliteit	Preventief aanpakken van overlastsituaties (oa 'Preventie met gezag') - Nieuwe bewoners wijswijs maken - Inzet gebiedsgebonden Officier van Justitie (OvJ) - Invulling oude politiebureau (boa's, politie, opleiding, huis van het recht, veiligheidshuis, OvJ) - Inzet van projecten Bouwlamp en gebiedsgericht rechercheren - Preventieprogramma's op het MBO	Er is een start gemaakt met de gebiedsgebonden OvJ voor Heerlen-Noord en een integrale veiligheidsinvulling van het oude Politiebureau in Hoensbroek. De aanpak criminaliteit onder jongeren begint positief zichtbaar te worden in de veiligheidscijfers.
Bewoners zijn trots op hun buurt, de leefbaarheid stijgt naar het landelijk gemiddelde.	- Experimenteren met bewonersbetrokkenheid en informatievoorziening (zoals bij fysieke ruimte en mogelijk vervangen van hekken naar hagen)	Bewoners beoordelen hun betrokkenheid bij de NPHLN-projecten als positief. De leefbaarheidssituatie in de drie focusbuurten van Heerlen-Noord wordt door bewoners als voldoende beoordeeld.

HOOFDSTUK 5 MONITORING NHPLN

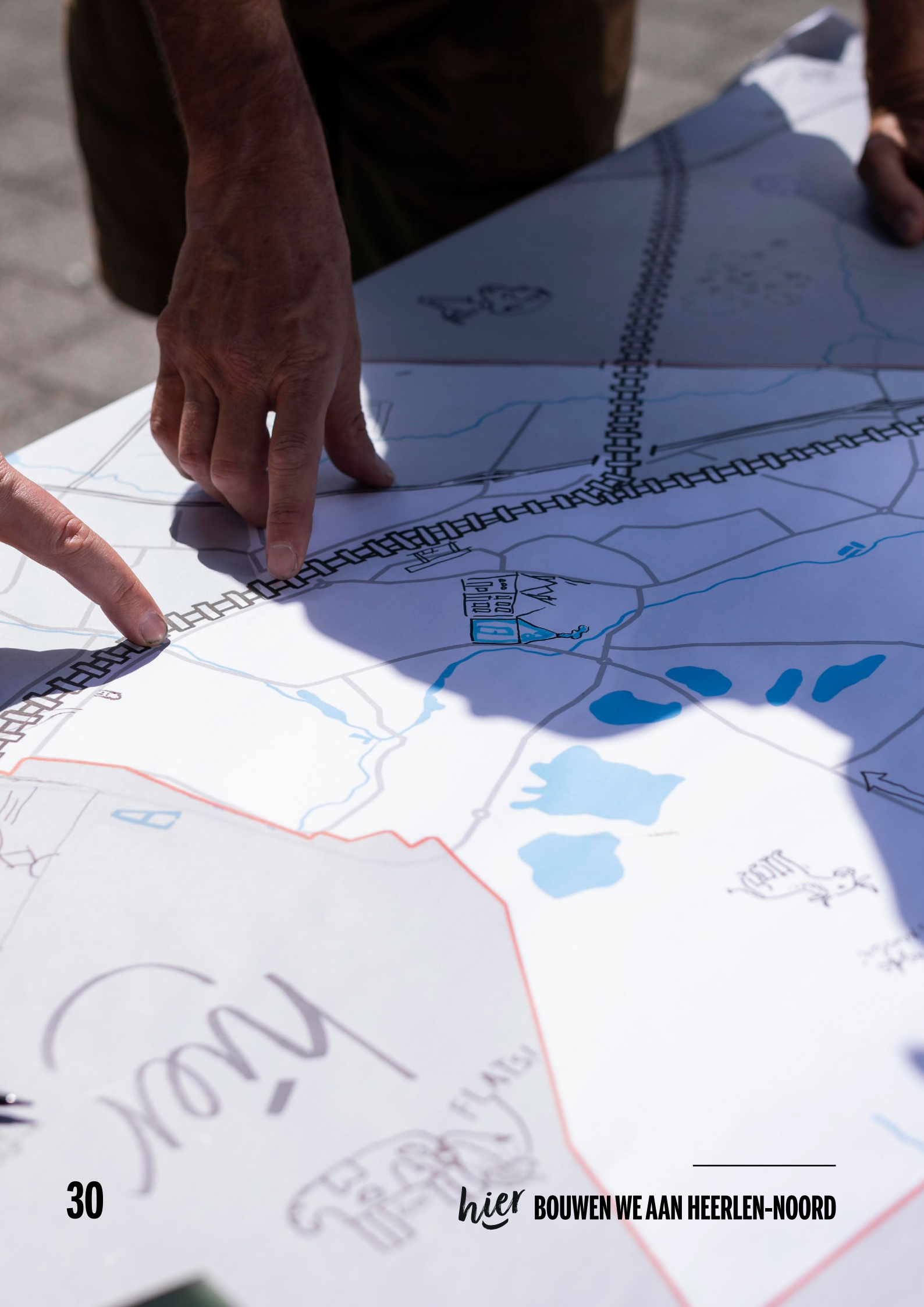
‘We leren van het verleden’ zo luidt ons eerste leidende principe.¹¹ Dit willen we niet alleen nu, maar ook in de toekomst. De monitoring van het programma Heerlen-Noord moet daarin voorzien. Die monitoring zal flexibel worden ingericht om zich aan te kunnen passen aan wat we leren. Bovenal zal de monitoring bijdragen aan het steeds beter kunnen sturen en uitvoeren van de interventies. Daardoor realiseren we onze doelen beter. In de monitoring willen we de bewoners betrekken, maar ook bijvoorbeeld de professionals die in Heerlen-Noord werken. Zij allen kennen Heerlen-Noord. Zij weten wat er speelt en hebben ervaringen en opvattingen over wat werkt, wat niet werkt en waarom. Via diverse methodieken zal de inbreng van mensen worden betrokken. Daarmee vormen de mensen die wonen en werken in en aan Heerlen-Noord een hele belangrijke informatiebron om het monitoringssysteem te kunnen voeden.

Daarnaast maken we gebruik van databronnen. Data, informatie en kennis die aanwezig is in diverse administraties. Zorgpartners, bij de gemeente, woningcorporaties, maar ook landelijke partijen en kennisinstellingen zoals het CBS of de Open Universiteit (OU) zullen worden betrokken. Door gebruik te maken van wat er al bekend is, kan direct inzicht worden verkregen. Om de aanwezige kennis optimaal te benutten zullen alliantiepartners samen optrekken. Daarmee krijgt het monitoringssysteem een stevige basis om te weten wat we aan het doen zijn en welk effect dit heeft op wat we willen bereiken. Het opzetten van dit monitoringssysteem kost tijd en past bij de generatielange aanpak waar het programma voor staat. We vertrekken daarbij met de informatie zoals we die nu in beeld hebben gebracht. Hoe effectief en efficiënt weten we onze interventies in te zetten om onze doelen te bereiken? Vanuit het programmabureau zal periodiek een overzicht worden samengesteld waar deze vraag centraal staat.

In de uitvoering betrekken we de OU, een partner die de kennis en kunde heeft om het complexe systeem mede vorm te geven. Het gaat dan om de multidisciplinaire expertise die aanwezig is bij de OU, bijvoorbeeld met betrekking tot psychologie (bijvoorbeeld gedragsverandering en implementatietrajecten), methodologie (bijvoorbeeld validatie van meetinstrumenten en het ontwikkelen of aanpassen van meetinstrumenten voor laaggeletterde en praktisch opgeleide mensen), en bètawetenschappen (bijvoorbeeld software engineering en machine learning).

Op de volgende pagina is een voorbeeld van het monitoren van een interventie weergegeven.

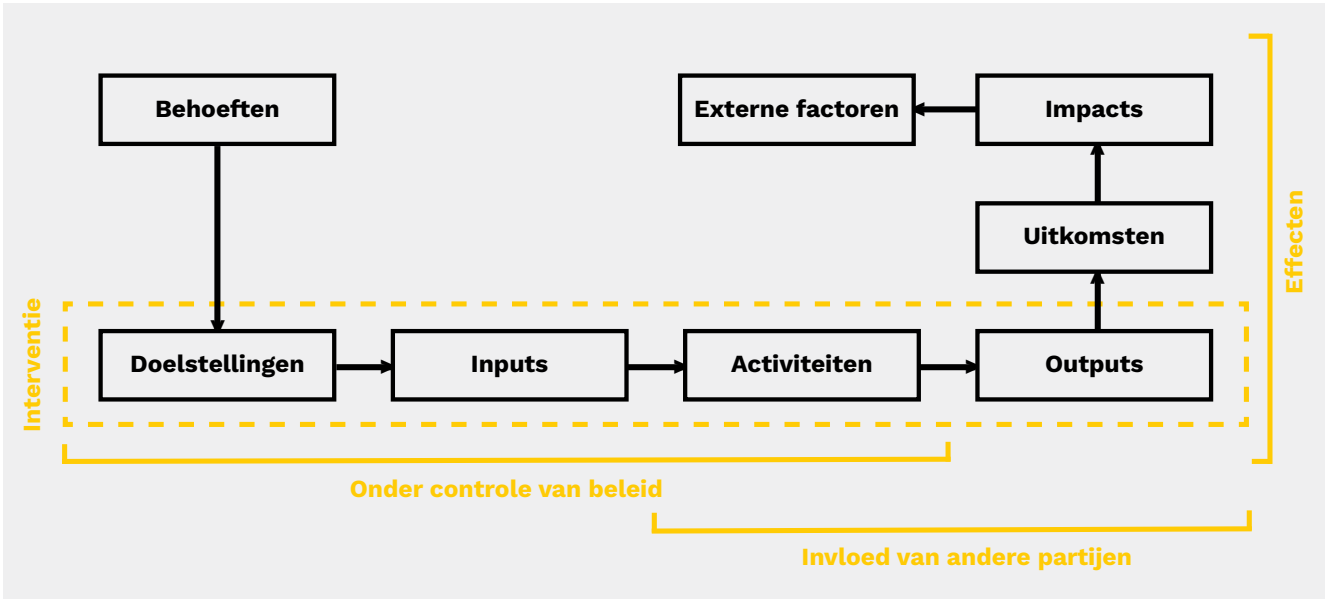
¹¹ Leidende principes van het Nationaal Programma Heerlen-Noord, zie hoofdstuk 2.2: Voorwaarden voor het slagen van het programma, reeds eerder vastgesteld in de Routekaart (11 oktober 2021)

Meten, weten, leren en verbeteren

Monitoring in programma Heerlen-Noord

Monitoring gaat over het volgen van het Programma Heerlen-Noord tijdens de uitvoering. Met monitoring bekijken we de ‘stand’ op indicatoren die iets zeggen over de voortgang van (de uitvoering van) het programma en de beoogde uitkomsten (programmadoelen). Op basis van monitoringinformatie wordt het programma (bij)gestuurd, bijv. door in de uitvoering ‘een tandje bij te zetten’. Belangrijk is dat er een leeromgeving ontstaat waarbij de partners die in de alliantie samen van elkaar en met elkaar leren. Het gaat dus om samen meten. Die informatie samen om te zetten in kennis en ook weer samen van die kennis te leren. Uiteindelijk met als doel de uitvoering en het effect van het programma Heerlen-Noord te verbeteren en te vergroten. Voor alle onderdelen van het programma zal door middel van monitoring inzicht worden verkregen. Het gaat dan om het in beeld (blijven) brengen van de behoeften, de onderdelen van de interventie, de uitkomsten en de impacts.

Voorbeeld: begeleiding kwetsbare jonge ouders

